

HOGYAN LESZ EGY ZÖLD CIVIL SZERVEZET „TÁRSATOK A ZÖLDÜLÉSBEN”?

DOMONYIK ANNAMÁRIA¹ – LÁSZLÓNÉ CSOBAY KRISZTINA² –
NÉMET ERIKA³

Absztrakt

A környezetvédelem legfőképpen az emberi tevékenység által okozott károkat hivatott mérsékelni, továbbá a meglévő erőforrásokat fenntarthatóan kívánja kezelni és az ökológiai sokféleség megőrzésére törekszik a természetvédelemmel karöltve. A 2009-ben alakult Zöldövezet Társulás célja úgy megszólítani a magyar társadalmat, hogy válaszokat és megoldásokat adjon a környezettudatos élet kérdéseire és kihívásaira. Ezt szolgálja az a hat nagy program, amelyet az esettanulmányban részletesen bemutatunk. Ezeket a programokat a szervezet bővülő munkatársi csapatával és erősödő önkéntes bázisával valósítja meg és fejleszti tovább a változó körülmények ellenére is. A szervezet fennállása óta több mint ezer önkéntessel állt kapcsolatban, de a tudatos önkéntes toborzás, felkészítés és képzés, valamint foglalkoztatás 2016-ban vette kezdetét. Az esettanulmányban részletesen ismertetjük a Zöldövezet Társulásnál folyó önkéntes menedzsmenti munkát és bemutatjuk a szervezet önkénteseinek jellemzőit.

Kulcsszavak: környezetvédelem, környezetvédelmi civil szervezet, önkéntes menedzsment, csapatépítés, környezetvédelmi önkéntesek,

How does a green NGO become „Your partner in the transition to greening”?

Annamária Domonyik – Krisztina Csobay László – Erika Német

Abstract

Environmental protection focuses on mitigating the damage caused by human activity, managing existing resources sustainably, and preserving ecological diversity in tandem with nature conservation. The Greenzone Association, founded in 2009, aims to address Hungarian society in a way that provides answers and solutions to the issues and challenges of environmentally conscious living. This is accomplished through the six major programmes detailed in the case study. These programmes are implemented and developed by the organisation's expanding staff and its growing volunteer base, despite changing circumstances. Since its inception, the organisation has been in contact with over a thousand volunteers, but conscious volunteer recruitment, training, and employment began in 2016.

¹ Domonyik Annamária, környezetmérnök, projektvezető, Zöldövezet Társulás Egyesület

² Lászlóné Csobay Krisztina, tanító, elnök, Zöldövezet Társulás Egyesület

³ Német Erika, fizikus hallgató, projektasszisztens, önkéntes koordinátor, Zöldövezet Társulás Egyesület

This case study will provide a detailed description of the volunteer coordination work at the Greenzone Association and describe the characteristics of the organisation's volunteers.

Keywords: environment, environmental/green NGO, volunteer management, team building, environmental/green volunteers,

BEVEZETÉS

„A rossz sikeréhez elég annyi, hogy a jók nem csinálnak semmit.” – állt a hazai zöld mozgalom, és a hulladék ügyek egyik ikonikus személyének aláírásában ez az Edmund Burke idézet. A Zöldövezet programjai az egyéni elkötelezettséget keresi, példamutatással vonja be munkájába a segítőkét, akiknek tudatos fogyasztási szokásait is formálni tudja.

A környezetvédelem az emberi tevékenység által okozott károkat hivatott mérsékelni, a meglévő erőforrásainkat fenntarthatóan kívánja kezelni és az ökológiai sokféleség megőrzésére törekszik a természetvédelemmel karöltve. A környezetvédelem az ipari forradalom óta egyre fontosabbá vált, és jellegéből adódóan, elsősorban civil szervezetek, aktivisták összefogása eredményeképpen fejlődött a XX. század második felétől. Napjaink két legnagyobb környezetvédő szervezete az 1969-ben megalapított Friends of Earth és alig két évre rá megszerveződött Greenpeace csoportosulások, ma már világszerte rendelkeznek irodákkal és helyi aktivistákkal.

Hazánkban az első nagy, környezetvédelmi civil szerveződés a Duna Kör volt, amely a Bős-nagymarosi vízlépcső elleni környezetvédő civilek összefogásaként alakult meg és már az 1980-as években országos hálózattal rendelkezett. Szintén ebben az időben indult el a Levegő Munkacsoport (Fleischer 1993). Közvetlenül a rendszerváltás előtt és után további érdekérvényesítő zöld civil szervezetek jöttek létre, mint a Magyar Madártani Egyesület, a Magyar Természetvédők Szövetsége, a Reflex Egyesület és a Hulladék Munkaszövetség (Hajba 1995). A szervezetek valamilyen környezetvédelmi ügyet kitűzve kezdték meg tevékenységüket. Ezekhez a meghatározott célokhoz helyi és/vagy elkötelezett civil emberek jól tudtak kapcsolódni, önkéntes aktivistaként segíteni például a valamilyen környezeti kárt okozó beruházás ellen irányuló tiltakozást.

Az ezredforduló után 2002-ben alakult meg az önálló Környezetvédelmi Minisztérium, ami 2010-ig működött. Ebben az időben jelentős mértékű hazai források és az Európai Unió támogatásai voltak elérhetőek a környezetvédelmi civil-nonprofit szervezetek és egyéb

környezetvédelmi programok számára. A 2010-es intézményi átszervezés óta önálló minisztérium nem létezik, jelenleg a Technológiai és Ipari Minisztérium alá került besorolásra a környezetvédelem ügye. Hivatalosan a környezetvédelmi civil-nonprofit szervezetek számára a környezetvédelmi programok megvalósítására dedikált forrás a Zöld forrás program (ez 2022-ben 70.000.000 forint volt), valamint kormányzati kiszolgáló szervezetek és/vagy intézmények számára kiírt uniós forrásokból származó KEHOP illetve LIFE programok.⁴

Míg 1998-ban a környezetvédelmi szervezetek bevételeinek több, mint 50 százaléka volt pályázati támogatás, addig 2022-re ez már csak alig tízet tesz ki. A források beszűkülése miatt a környezetvédelmi civil-nonprofit szervezetek számára fontos bevétel a gazdálkodási tevékenységükből, az az egyéni, állampolgári adományból, továbbá az 1%-ból származó bevételek, valamint a civilektől vagy cégektől származó pro bono segítő munka (Ackerman 2008).

A környezetvédelem mozgalmi jellege miatt sok embert tud maga mellé állítani. A társadalmi ügyek sokféleségében azonban nehéz megszólítani az egyéneket specifikus környezeti problémák megoldására. Amíg 1998-ban összesen 540 környezetvédelmi civil szervezet önkéntes bázisa (akik tehát önkéntes munkával segítették a szervezeteket) több, mint negyvenezer főt tett ki (Mészáros 2001), addig 2022-re a 2043 bejegyzett szervezet kötelékében már a 20 ezret sem éri el a számuk.

Napjainkban a klímaváltozás jelensége, a biodiverzitás csökkenése és az emberi tevékenység rombolása miatt a környezetvédelem ügye egyre hangsúlyosabb szerepet kap világszerte. A jelenleg meghatározott Európai Unió környezetpolitikai célok elérése uniós és magyar állampolgárként is közös ügy, a 2021-es Aarhusi egyezmény kimondja, hogy a rendelet *„célja a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférés, a nyilvánosság döntéshozatalban való részvétele és az igazságszolgáltatáshoz való jog kiterjesztése.”* (Kurrer 2021).

Esettanulmányunk első részében bemutatjuk a Zöldövezet Társulás létrejöttét és hat fő programját. A második részben térünk ki az egyesületnél folyó önkéntes menedzsmenti munka részletes ismertetésére.

⁴ Agrár Minisztérium (2022): A ZÖLD FORRÁS 2022. évi pályázati felhívása a környezet- és természetvédelmi civil szervezetek számára. <https://opsz.hu/wp-content/uploads/Agropalyazat.pdf>

A ZÖLDÖVEZET TÁRSULÁS EGYESÜLET PROGRAMJAI 2009 – 2022

A Zöldövezet Társulás Egyesület 2009-ben alakult, elkötelezett környezetvédők és rendezvényszervezők hozták létre. Akkor a szervezet elsődleges céljaként a rendezvények környezetterhelésének csökkentését fogalmazták meg. Ezért hozták létre 2010-ben a „Rendezvényzöldítés” programot, mely hulladékcsökkentéssel és környezeti szemléletformálással foglalkozik bel- és szabadtéri eseményeken. 2012-ben készült el a Replacc játszóház, amelyhez kapcsolódva indult el az egyesület „Környezeti nevelés” programja.

2015-ben az egyesület újjáalakult, több vezető tisztségviselő és tag személye is változott. Ez új lendületet hozott a „Segéd-kezek” vállalati önkéntes program kidolgozásához. E program égisze alatt kezdett el az egyesület Natura2000-es területeken is dolgozni, ami 2016-tól külön „Természetvédelmi Önkéntes programként” fut és folytat élőhelymegóvó munkákat nagyobb számban. Szintén 2016-ban egy elnyert hazai támogatásnak köszönhetően jött létre az akkor még „Mosható pelenkával a jövőért” elnevezésű program, mely az évek alatt környezettudatos témákkal bővült, így a kifejezőbb „Ökotipegő, apró lépésekkel a fenntarthatóságért” nevet vette fel. A Zöldövezet 2020 óta tagja a Zero Waste Europe szervezet Menstrual Task Force csoportjának, ekkor indította el a Tudatos Intim Higiénia programot.

Rendezvényzöldítési program. A kiterjesztett közterületi szelektív gyűjtés mintájára indult el a szelektív hulladékgyűjtés 2002-ben a rendezvényeken is. A cél az volt, hogy a fesztiválózók közreműködésével minél több hasznos anyagot lehessen kimenteni a rendezvényeken keletkező hatalmas mennyiségű hulladékból. Ezen túlmenően a Zöldövezet személyes jelenlétének és látható gyakorlati munkájának szemléletformáló, edukációs hatása is jelentős. A rendezvényzöldítésen az állandó vagy alkalmi dolgozók mellett az önkéntesek munkája is számottevő volt, akik begyűjtés után a helyszínen egy elkülönített válogatóban legalább nyolc különböző újrahasznosítható frakcióra válogatják szét a hulladékot (PET, vegyes műanyag, műanyag kupak, alumínium, fém, papír, karton, üveg), továbbá elkülönítik a veszélyes és a kommunális hulladékot. Az események végén kimutatást kapnak a rendezvényszervezők, hogy a környezetvédelmi intézkedéssel milyen hatást értek el (például szén-dioxid kibocsátás csökkentése, hulladékmegelőzés). Az egyesület fesztiválok mellett sportrendezvényeken,

gasztro eseményeken, családi napokon és céges csapatépítőkön is rendszeresen menti a hulladékot, edukálja a résztvevőket.

Környezeti nevelés program. Az egyesület hisz az edukáció erejében, és az alulról jövő változásokban, amit a szervezet manifesztójában is megfogalmaztunk: „Az alulról jövő változás is lehet forradalmi, hogy a hétköznapok apró tettei hatalmassá nőhetnek, és hogy ami ma akadály, az holnap már csak egy rossz szokás.” (Zöldövezet Társulás Egyesület 2022).

A környezeti oktatás fontossága vitathatalan mind gyermek- mind pedig felnőtt korban, és számos tanulmány kimutatta, hogy a fenntartható jövő eléréséhez ez az egyik alapvető kulcs (Julesz 2009).

A szervezet önkéntesek bevonásával fejleszti folyamatosan változatos játékeit, oktató anyagait. Egyik legrégebbi szemléletformáló játék a RePlacc, azaz a hulladék újragondolásával létrejött elsősorban rendezvényeken használt mobil-játszótér. A gyerekeknek lehetősége van megismerni, mi minden kaphat új életet. A mobil játszótér önmagában is beszédes, inspirációval szolgál, de az önkéntes animátoroknak köszönhetően gyerekek és szülők is megismerkedhetnek a hulladékmentes életmóddal.

Segéd-kezek program. Számos cég irányelveiben szerepel a CSR nap (Corporate Social Responsibility – Társadalmi felelősségvállalás), ahol a karitatív jellegű munkavégzésre biztatják az erre önkéntesen jelentkező munkavállalókat. A Zöldövezet Társulás Egyesület másik vezető programja a „Segéd-kezek”, melynek keretén belül és a fenntarthatóság jegyében az egyesület cégeknek szervez csapatépítő napokat. A program célja, hogy az önkéntesek kétkezi munkájuk által egy olyan, az intézménynek valóban hasznos segítséget nyújtsanak, mely saját magukat is büszkeséggel, örömmel tölti el. Továbbá a résztvevők nem csupán szociálisan lesznek érzékenyebbek, de a környezetvédelemmel kapcsolatban is változik a szemléletük, hiszen az egész program a fenntarthatóság nevében zajlik (ÚjraPoharak, betétdíjas rendszerek használata, hulladékmentes étkezés, helyi vendéglátóhelyekről, vegetáriánus, vegán étel/ital opciók biztosítása, szezonális gyümölcsök kínálata, helyi termelőktől, Fairtrade/Rainforest Association minősítéssel ellátott kávék használata, pazarlás mellőzése, újrahasználató eszközök, fogyasztás csökkentése).

A karitatív programok mellett, vagy azt kiegészítve edukatív, játékos csapatépítőket is szervez az egyesület. A szemléletformáló játékokat képzett önkéntesek vagy animátorok vezetik az eseményeken. A résztvevők csapatonként teljesíthetik a feladatokat, mindeközben

megismerve a hulladékpiramis elvét; továbbá, hogy miért a megelőzés a legjobb a környezetünknek; hogyan szelektálják helyesen a hulladékukat; miért jó komposztálni; miért fontos az ember és a természet kapcsolata stb.

Természetvédelmi Önkéntes program. Állami intézményekkel és más környezetvédő civil szerveződésekkel együttműködve a Zöldövezet rendszeres terepi résztvevője a Duna-Ipoly Nemzeti Park területén lévő természetvédelmi területeknek. A programok során élőhely-megóvó munkálatokban, rekultivációs folyamatokban vesznek részt az egyesületi önkéntesek. A kampányszerű tevékenységekhez alkalmanként 20-50 önkéntes csatlakozik.

Ökotipegő program. A szervezet 2016 óta foglalkozik tanácsadással, ami a kisbaba váró- és kisgyermekes családokat segíti a fenntartható babaápolásban. A Zöldövezet célja, hogy minél több kisgyermek nőhessen fel hulladéktermelés nélkül, környezettudatos, vegyszermentes háztartásban. Szakértők és önkéntesek bevonásával készültek el a „Moshatópelenka kisokos”, és a „Zöldbabavárás” kiadványok, segítve a szülőket, hogy a környezettudatos döntéseket hozhassanak a pelenka, a törülköző vagy akár a takarítás terén.

Tudatos Intim Higiénia program. 2020-ban a szervezet kapcsolódott a Zero Waste Europe és a Break Free From Plastic nemzetközi szakmai szervezetekhez és 15 másik európai partnerrel együttműködésben, három alkalommal vett részt „Environmenstrual Week” kampányban. Majd 2022 februárjában ennek alapján elindítottuk a „Tudatos Intim Higiénia” kampányt. A jelentős mennyiségű egyszerhasználatos menstruációs termékekből származó hulladék, azok egészségkárosító hatása, illetve a magas árazás anomáliája, ami szinte luxuscikké teszi a nők alapvető szükségleteit – ez inspirálta a program létrehozását. Céljai pedig: informálni, bemutatni a lehetséges újrahasználatos menstruációs termékeket, fellépni a tabusítás ellen és elérni a fiatal lányokat és nőket.

Karitatív program keretén belül a Zöldövezet Egyesület 2022 márciusában újrahasználatos menstruációs termék gyűjtést szervezett az ukrán Zero Waste Lviv civil szervezet támogatásával a lvivi nőknek. Ezek az újrahasználatos termékek a bajba jutott nőknek hosszú távú segítséget nyújthatnak a jövőben.

Társadalmi integrációs programhoz csatlakozva a boldogkőújfalvai Jelenlét Ponton rászoruló nőknek adott elő az újrahasználatos menstruációs termékekről a Zöldövezet szakértője. A programnak, amit helybéli rászoruló nőknek közösen szervezi az Ökomenikus Segélyszervezet

és az Ökologicus Környezetvédelmi Alapítvány az a célja, hogy varrásra tanítsák meg a résztvevőket, illetve a programban szerepel a mosható betétek előállításának, értékesítése.

ÖNKÉNTES-MENEDZSMENT A ZÖLDÖVEZET TÁRSULÁSNÁL

A fenti programok megvalósításához és sikeres működtetéséhez elengedhetetlen a környezetvédelemért tenni akaró önkéntesek bevonása. 2009 óta több, mint 1000 önkéntes segítette a szervezet programjainak lebonyolítását.

Önkéntes toborzás. Az önkéntes toborzás leginkább internetes hirdetések útján és személyes beszélgetéseken keresztül történik. Ugyanakkor a szervezet tevékenységeit látva önállóan is bejelentkeznek az önkéntesek a hivatalos weboldalon látott információk alapján. Formailag tehát az egyesület önkénteseit vagy folyamatos jelentkezés, vagy az aktív toborzás útján éri el. Aktív toborzást akkor végez a szervezet, amikor konkrét programokra szükséges az önkénteseket idényszerűen bevonni.

Az önkéntesek folyamatos jelentkezésére négy különböző csatornán van mód: a szervezet honlapján, a közösségi média felületein (Facebook, Instagram), személyesen, rendezvényeken, személetformálás során vagy pedig ugyancsak személyesen, csapatépítő program során.

Aktív toborzás esetén irányított felhívást (mely tartalmazza a programot, feladat részleteit, információt az esetlegesen szükséges tapasztalatról, tudásról) hirdet a szervezet a honlapján, vagy közösségi média felületeken. A szervezet kommunikációs előírásai szerint a felhívásnak informatívnak, figyelemfelkeltőnek és motiválóknak kell lennie.

A jelentkezéskor az önkénteseknek egy kérdőívet kell kitölteniük, ez alapján mérjük fel érdeklődésüket, illetve milyen tevékenységekben számíthat a szervezet rájuk. Ez után – az adatvédelmi szabályok betartásával – az önkéntesek felkerülnek egy levelezőlistára, illetve meghívást kapnak a Zöldövezet Önkéntesek Facebook csoportba, ahol az önkéntes koordinátor meghirdeti a feladatokat, és így lehetőségük van ezekre jelentkezni. Az önkéntes feladatokat csak regisztrált önkéntesek, vagy egyéb, a szervezet kötelékébe tartozó civilek, például tagok végzik.

Az egyesület megállapodást kötött több középiskolával, így a diákok az Iskolai Közösségi Szolgálat jegyében tölthetik el a kötelezően előírt 50 önkéntes munkájukat a szervezetnél, segítve ezzel a tevékenységeit.

A Zöldövezet kapcsolatban áll más környezetvédő civil-nonprofit szervezetekkel, akikhez jellemzően az aktuális munkát meghirdetve érkeznek egyéni motivációtól függően önkéntesek (például Greenpeace Magyarország, Humusz Szövetség, Teszünk Klub stb.).

A vállalati önkéntes programokra a programot megrendelő cégek toborozzák az önkénteseket, ebben az esetben szerződés a cég és a Zöldövezet között köttetik, az egyénnel felelősségvállalási nyilatkozat kerül aláírásra a helyszínen.

Önkéntesek képzése. A Zöldövezet 2022 nyara óta foglalkoztat a projektvezetők mellett projektasszisztenseket, akik közül a szervezet kijelöli az önkéntes koordinátort. Ő egyéb feladatai mellett foglalkozik a koordinációval, azaz tartja a kapcsolatot az önkéntesekkel, szervezi a képzésüket is. A fentiekben említett kérdőív nagyban segíti munkáját, melyből kiderül, a jelentkező érdeklődése, tapasztalata, időbeli elérhetősége. Az önkénteseknek szánt feladatot a koordinátor begyűjti a projektvezetőktől, és egy Excel táblázatban vezeti azokat, határidővel megjelölve. Amennyiben van jelentkező a feladatra, az önkéntest és a projektvezetőt az önkéntes koordinátor köti össze. A feladatkiosztás a projektvezetők feladata.

A feladat ismertetése során először általános információt kap a jelentkező a Zöldövezet működéséről, majd környezetvédelemmel kapcsolatosan általános, és a konkrét feladatra nézve is képzésben is részesül az önkéntes, például hulladékfrakcionálás esetén a projektvezető ismerteti a konkrét feladatot („mi-hova kerül”), majd részletesen elmagyarázza a Zöldövezet elvei mentén a hulladékmentés alapvetéseit és a begyűjtött hulladékanyagok tulajdonságait, hogy világossá váljon miért kell elvégezni a munkát. Hasonlóképpen a „Tudatos intim higiéniahoz” kapcsolódó feladat esetén a projektvezető általános ismertetőt tart az egyszerűhasználatos menstruációs termékek környezeti, egészségügyi és gazdasági hátrányairól, majd tájékoztatást ad a Zöldövezet céljairól a program kapcsán, amihez az adott feladat kapcsolódik. A „Segéd-kezek” program esetében félévente tart a szervezet továbbképzéseket, amikor az általános környezetvédelmi és működési elveken túl kommunikációs és animátori képzésben részesíti az önkéntes jelentkezőket annak érdekében, hogy a Zöldövezet megbízásában koordinált csapatok hasonló vezetésben részesüljenek egy-egy karitatív feladat végzésekor (a vállalati csapatok számára általános tájékoztatás menete, csapathangulat fenntartása, hangnem, feladatkidás, pl. hogyan kell madárodút építeni stb.)

Önkéntesek alkalmazása és foglalkoztatás. Az egyesület önkénteseit a 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről alapján alkalmazza. A szervezet hivatalos önkéntes fogadó, regisztrációval rendelkezik a Közérdekű Önkéntes Szervezeti Regiszterben. Keretszerződéssel vagy alkalmi szerződéssel foglalkoztatja az önkéntes segítőköt.

Az önkéntesek feladatvégzése során több különböző feladat típust lehet megkülönböztetni: irodai – terepi; állandó – alkalmi; szaktudást igénylő – bárki számára elvégezhető.

- Irodai munkák közül az egyik legfontosabb a fordítás, de mivel a szervezet a hatályos jogszabályok szerinti működéséhez olyan szabályzatok betartására van szükség, mint egy cég esetében, így adminisztrációs munkából is akad bőven (például hivatalos papírok kikérése, pályázati kérdőívezés, igazoló dokumentáció összeállítása stb.). További irodai munkákat jelent a grafikai, kreatív, kommunikációs, informatikai feladatok ellátása.
- A terepi, alkalmi feladatok legtöbb esetben a fent említett képzések után bárki számára elvégezhető, egy vagy több napos tevékenységek: hulladékgyűjtés, szelektálás, szemléletformálás, animátor munka gyerekjátsszóházban, csapatépítőn koordinátori feladat, ökokatering vezetése.
- Az állandó feladatok esetében (mint például a kommunikáció vagy a környezeti nevelés) külön munkacsoportokat hoz létre a program menedzsere, ahol folyamatos a közös munka.

Önkéntes juttatások. Az önkéntes segítők számára a szervezet a munkához szükséges és/vagy egyéb juttatásokat ad. Az egyszeri önkéntesek számára szemléletformáló üzenettel ellátott munkapólót, ételt és italt biztosít a szervezet a munkavégzés idejére. A folyamatos önkéntesek számára feliratozott nagyobb értékű ruházatot is biztosít. Az elnökség minden évben önkéntes jutalmat (pénzösszeg) állapít meg a szervezet munkáját legtöbbet segítő önkéntesek számára.

Önkéntesek megtartása. Az alábbi elvek mentén szervezett önkéntes tevékenység a kulcsa, hogy az önkéntesek rendszeres segítőkivé váljanak az egyesületnek.

A Zöldövezet az alábbi szervezetmenedzsmenti eszközökkel tartja meg önkénteseit:

- *Bizalom kialakítása:* a szervezet felelősségteljes feladatokat bíz önkénteseire, például környezeti nevelési programot segítő mese, szakmai anyag elkészítésében való segítség, vagy a kommunikációban használt posztok megírása, mely a szervezet szellemiségét tükrözik.

- *Hiteles szervezet:* a Zöldövezet átlátható működéssel, szakmai programokon való részvétellel, a „zöldrefestés” elleni aktív küzdelemmel, transzparens helyszíni fellépéssel éri el, hogy az önkéntes büszkén segítse és képviselje a szervezetet.
- *Példamutatás:* a Zöldövezet munkatársai, alkalmi dolgozói mind hiteles szakemberek és/vagy környezettudatosan élő, tettere kész személyek, akik ezzel a habitussal vonják be az önkénteseket a munkába.
- *Tudásátadás:* az egyesületben az elvégzendő feladatokhoz a munkatársak részletes útmutatót adnak az önkénteseknek, biztosítják a feladat elvégzéséhez szükséges körülményeket, eszközöket, valamint gyakran közös munkavégzéssel bátorítják az önkénteseket (hulladékok frakcionálásához információk a hasznosítható anyagokról, tévhitiek tisztázása, az ökokatering vezetéséhez részletes információ az újrahasználató/betétdíjas termékekről, élőhely-megóvó munka esetén természeti szakelőadás).
- *Nyitottság:* a szervezet munkatársai közvetlen hangnemmel, online és személyes elérhetőséggel adják meg a lehetőséget a kérdésekre, segítség kérésre, visszajelzés adásra.
- *Jó csapathangulat:* az önkéntesek érezzék, hogy szerves tagjai az egyesületnek, (karitatív csapatépítésen, vagy rendezvényen „Zöldövezet” feliratú pólók közös viselete, közös munkavégzés az egyenlőség jegyében mind a projektvezetők és az önkéntesek részéről, önkéntes találkozó játékokkal).

Az egyesület változatos, kreatív feladatokat biztosít a projektvezetők bevonásával. Az elmúlt két évben ilyenek voltak például a Replacc játszóház elemeinek építése, javítása, TEDX konferencián a szelektív hulladékgyűjtés segítése, betétdíjas rendszerrel kapcsolatos szakmai anyag fordítása, természetvédelmi tematikájú mozifilmről ajánló írása, részvétel Erasmus+ által támogatott tanulmányúton Lengyelországban stb.

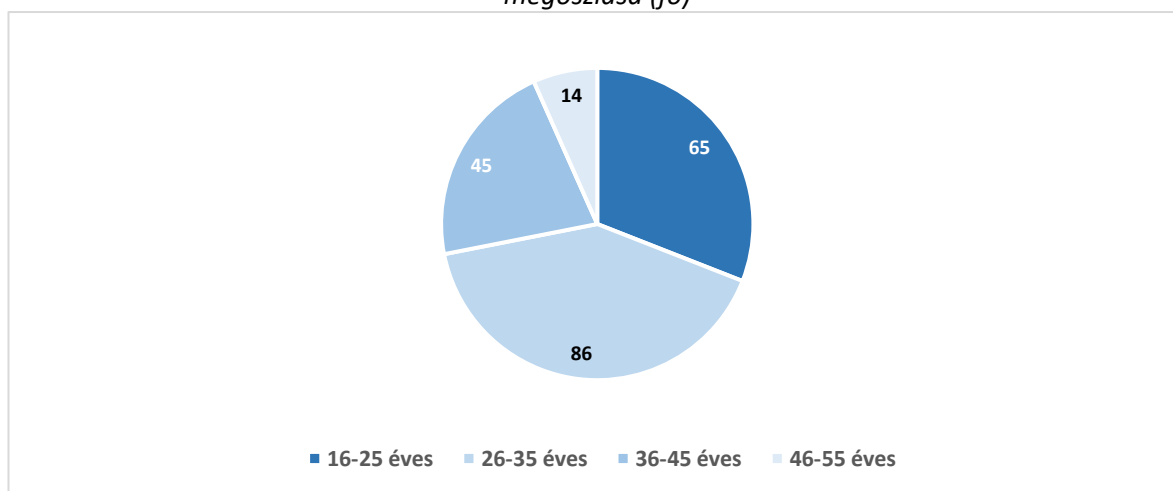
A ZÖLDÖVEZET TÁRSULÁS EGYESÜLET ÖNKÉNTESEI

Ahogy az önkéntes munkalehetőségek, úgy az önkéntesek is nagyon sokszínűek, egy viszont mindenki között közös: a környezetvédelem iránti elkötelezettség.

Az önkéntes statisztikák szerint országszerte jellemzőbb a nők nyitottsága az önkéntességre, és nincs ez másképp a Zöldövezet önkéntesei körében sem: 2016 óta több mint 200 önkéntes regisztrált a Zöldövezethez, akinek 65 százaléka nő.

Az önkéntesek életkor eloszlását mutatja az 1. ábra a Zöldövezet Társulás 2016-2022 között készített statisztikája alapján. Ezen jól látszik, hogy leginkább a fiatal felnőttek (26-35 évesek) közül kerültek ki az elmúlt hat évben a szervezethez jelentkező önkéntesek. Az egyesület tapasztalatai alapján a közösségi médián (fentebb említett egyik módszere a toborzásnak) keresztül a legkönnyebben a 18-45 éves korig lehet elérni az önkéntességre bevonható közönséget.

1. ábra A Zöldövezet Társuláshoz 2016-2022 között jelentkezett önkéntesek életkori csoportok szerinti megoszlása (fő)

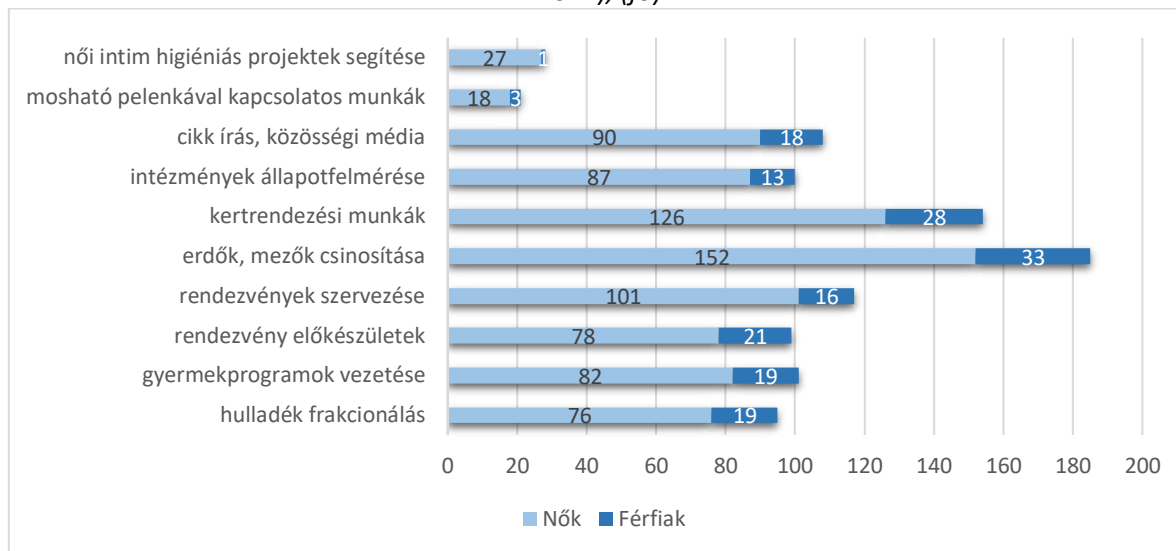
Forrás: Zöldövezet Társulás Egyesület vonatkozó statisztikái alapján

A regisztrációkor kitöltött kérdőívben a szervezetünk felméri a jelentkezők érdeklődési körét is, azaz, hogy milyen munkát végeznének a legszívesebben. A kérdőívben egy jelentkező akár több érdeklődési kört is megjelölhet. Ezt mutatja a 2. ábra, ahol az önkéntesek által választható tevékenységi köröket mutatjuk be nemi megoszlás szerint. A Zöldövezethez jelentkezők közül legnagyobb számban, valamilyen külső hellyel kapcsolatos munkálatokra vállalkoznak a legszívesebben: „erdők, mezők csinosítása”, „kertrendezési munkák”. Ezt követően hasonló érdeklődést mutatnak az újdonsült önkéntesek a rendezvényszervezési, illetve kommunikációs feladatok iránt (például: „cikk írás, közösségi média”). Az önkéntesek számára legkevésbé választott feladatkörnek a „mosható pelenkával kapcsolatos munkák” és a „női intim higiéniás projektek segítése” mutatkozik, amely véleményünk szerint a témák specifikusságának köszönhető.

A 3. ábra mutatja, hogy az egyesülethez 2019-ben igen magas számban jelentkeztek önkéntesek, majd sajnálatos módon a COVID-19 járvány fluktuációt és visszaesést indított el. A Zöldövezet programjai ebben az időszakban 80 százalékos visszaesést mutattak, mert a

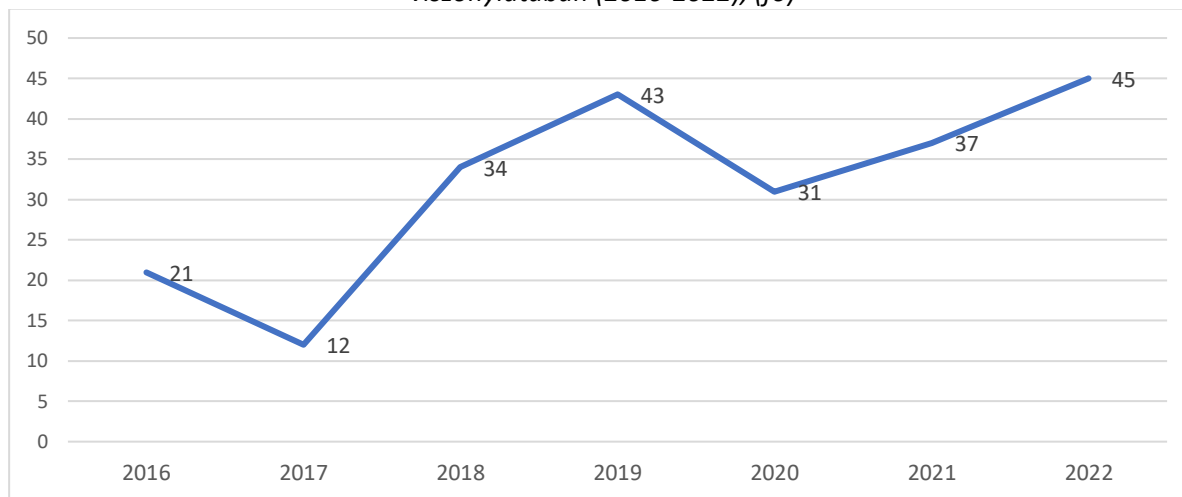
rendezvényhez köthető tevékenységeket nem lehetett megszervezni. 2021 végén ismét felfelé ívelt a jelentkezések száma (amit a tevékenységek újbóli beindításának tudhatunk be), és 2022-ben elérte az eddigi legmagasabb jelentkezés számot.

2. ábra Az önkéntesek által választott tevékenységi körök a nemi megoszlás tekintetében (2016-2022), (fő)

Forrás: Zöldövezet Társulás Egyesület vonatkozó statisztikái alapján

3. ábra Zöldövezet Társulás Egyesülethez jelentkezett, regisztrált önkéntesek száma az évek viszonylatában (2016-2022), (fő)

Forrás: Zöldövezet Társulás Egyesület vonatkozó statisztikái alapján

ÖSSZEGZÉS

Az egyesület jelenlegi civil szervezeti életben betöltött pozíciójához, az elmúlt 13 év sikereihez és a futó projektek megvalósításához elengedhetetlen a szervezet állandó tagjainak támogató szerepe, a dolgozók munkaidőn túli önkéntes munkája, az aktív csapat példamutatásából

származó baráti segítsége, és a családi kötelekekből kapott pro bono önkéntes munkák, felajánlások. Szerencsés együttállás, hogy mindig voltak olyan tagok a szervezet életében, akik lendületet adtak a nehéz időszakok – a 2010-es indulás, 2015-ös újrászerveződés, 2020-as COVID-19 járvány következtében történő leállás – túlélésében.

A COVID-19 járványnak is köszönhető klímaszorongás és az előtérbe kerülő környezetvédelmi trendek kedveznek a toborzás sikerességének. Természetkárosító intézkedésekre még mindig meg lehet mozgatni nagy tömegeket.⁵ A környezetvédelmi szervezetek munkájának komoly hátráltatója az egységes jogi szabályzás és az intézményi rendszer teljes hiánya. 2022-ben 180 zöld civil szervezet írta alá a Miniszterelnöknek szóló beadványt az önálló Környezetvédelmi Minisztérium felállításáért.⁶

A Zöldövezet Társulás Környezetvédelmi Egyesület mindig is igyekezett úgy szólni a társadalmi rétegekhez (fesztiválra járó fiatalok, kisbabás családok, multinacionális cégek dolgozói, fiatal lányok és nők), hogy válaszokat és megoldásokat adjon a környezettudatos élet kérdéseire és kihívásaira. A 2020-ban bekövetkező stagnálást 2022-ben egy komoly fellendülés váltotta fel, ebből inspirálódva a szervezet bővülő munkatársi csapatával és erősödő önkéntes bázisával készül a programok megtartására és továbbfejlesztésére a jövőben a változó körülmények ellenére is. Cél, hogy a mottóra rászolgáljon, mert a „Zöldövezet Társulás – Társatok a zöldülésben”.

IRODALOM

Agrár Minisztérium (2022) A ZÖLD FORRÁS 2022. évi pályázati felhívása a környezet és természetvédelmi civil szervezetek számára, <https://opsz.hu/wp-content/uploads/Agrpalyazat.pdf>

A nonprofit szektor főbb adatai szervezettípus és a Nonprofit Szervezetek Nemzetközi Osztályozási Rendszere (ICNPO) tevékenységi főcsoportok és csoportok szerint. Központi Statisztikai Hivatal, 2020. https://www.ksh.hu/stadat_files/gsz/hu/gsz0069.html

A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői. Statisztikai Tükör. Központi Statisztikai Hivatal, 2016. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/nonprofit/nonprofit15.pdf>

⁵ Kis Soma Ábrahám (2022) Ötezen tüntettek a kormány erdőgyilkos törvénye ellen az Agrárminisztériumnál – percről percre a Mércén. *Mérce* <https://merce.hu/2022/08/12/indul-az-lmp-tuntetese-a-kormany-erdogyilkos-torvenye-ellen-az-agrarminiszteriumnal/>

⁶ WWF (2022) 180 civil szervezet önálló környezetvédelmi minisztériumot kér a Miniszterelnöktől. *WWF*, <https://wwf.hu/hireink/egyeb-termeszetvedelem/180-civil-szervezet-onallo-kornyezetvedelmi-miniszteriumot-ker-a-miniszterelnoktol/>

- Fleischer Tamás (1993): Jaws on the Danube: Water Management, Regime Change and the Movement Against the Middle Danube Hydroelectric Dam. *International Journal of Urban and Regional Research*, 17(3) pp. 429-443. ISSN 1468-2427
- Hajba Éva (1994): The Rise and Fall of the Hungarian Greens. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 182.
- Julesz, Máté (2009): *Education, Human Ecology, Environmental interactions, Sociology of Education*. Budapest: Akadémia Kiadó, pp. 130-136.
- Kis Soma Ábrahám (2022): Ötezren tüntettek a kormány erdőgyilkos törvénye ellen az Agrárminisztériumnál – percről percre a Mércén. *Mérce*, <https://merce.hu/2022/08/12/indul-az-imp-tuntetese-a-kormany-erdogyilkos-torvenye-ellen-az-agrarminiszteriumnal/> Letöltve: 2022. 11.15.
- Kurrer, Christian (2001): Környezetpolitika: általános elvek és alapvető keretek, *Európai Parlament*, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/71/kornyezetpolitika-altalanos-elvek-es-alapveto-keretek> Letöltve: 2022. 11.15.
- Mészáros Geyza (2001): Civil szerveződések a környezetvédelemben, *Statisztikai Szemle*, pp. 234-248
- Nemzeti Jogszabálytár (2005) 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500088.tv> Letöltve: 2022. 11.15.
- Nemzeti Jogszabálytár (2002) 5/2002. (X. 29.) KvVM rendelet a települési szilárd hulladék kezelésére szolgáló egyes létesítmények kialakításának és üzemeltetésének részletes műszaki szabályairól, <https://njt.hu/jogszabaly/2002-5-20-0N> Letöltve: 2022. 11.15.
- Rose-Ackerman, Susan (2008): The Voluntary Sector And Public Participation: The Case Of Hungary, *Annals of Public and Cooperative Economics*. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8292.2008.00372.x>
- WWF (2022): 180 civil szervezet önálló környezetvédelmi minisztériumot kér a Miniszterelnöktől. <https://wwf.hu/hireink/egyeb-termeszetvedelem/180-civil-szervezet-onallo-kornyezetvedelmi-miniszteriumot-ker-a-miniszterelnoktol/> Letöltve: 2022. 11.15.